John Steinbeck
Köpeğim Charley ile Amerika Yollarında

Travels with Charley: In Search of America
© 1961, 1962 The Curtis Company
© 1962 John Steinbeck; (renewed) 1989, 1990 Elaine Steinbeck,
John Steinbeck IV, Thom Steinbeck
Bu kitabın yayın hakları Anatolialit Telif Hakları Ajansı aracılığıyla
McIntosh & Otis, Inc.'den alınmıştır.

İletişim Yayınları 3540 • Dünya Edebiyatı 329
ISBN-13: 978-975-05-3818-6
© 2025 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. Basım
1. Baskı 2025, İstanbul

Dizi Yayın Yönetmeni Murat Belge
Yayına Hazırlayan Güneş Akkor
Kapak Suat Aysu
Kapak Resmi Winslow Homer,
"Adirondack Parkı, Kılavuz ve Köpek", 1889
Uygulama Hüsnü Abbas
Düzelti Nebiye Çavuş

Baskı Ayhan Matbaası · Sertifika No. 44870
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/41
Bağcılar 34218 İstanbul · Tel: 212.445 32 38

Cilt Güven Mücellit · Sertifika No. 45003
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6
Bağcılar 34218 İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · Sertifika No. 40387
Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,
Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

John Steinbeck

Köpeğim Charley ile Amerika Yollarında

Travels with Charley: In Search of America

ÇEVİREN ***Aslı Biçen***

iletişim

JOHN STEINBECK 27 Şubat 1902'de Salinas, Kaliforniya'da doğdu. Çocukluğunda, yaz tatillerinde Salinas civarındaki çiftliklerde çalıştı. Salinas Lisesi'nden mezun olduktan sonra 1920 ve 1926 yılları arasında Stanford Üniversitesi'nde İngiliz Edebiyatı bölümünde okudu fakat mezun olmadan okuldan ayrıldı. Uzun süre işçilik yaptı, turist rehberi olarak çalıştı. İlk kitabı *Altın Kupa* 1929'da yayımlandı. 1930'da Carol Henning'le evlendi. İlk kitabını *Cennet Çayırları* (1932), *Al Midilli* (1933) ve *Bilinmeyen Bir Tanrıya* (1933) takip etti. Satış başarısı yakalayan ve kendisine ün kazandıran kitabı ise *Yukarı Mahalle* (1935) oldu. Bu yıllarda, Büyük Buhran ve çiftçileri zor durumda bırakan toz fırtınaları Steinbeck'in kitaplarında önemli bir yer tutmaya başladı. *Bitmeyen Kavga* (1936), *Fareler ve İnsanlar* (1937) ve *Gazap Üzümleri* (1939) eleştirmenler, okuyucular tarafından büyük bir ilgiyle karşılandı. *Gazap Üzümleri* 1940 Pulitzer Ödülü'ne ve Ulusal Kitap Ödülü'ne layık görüldü. Romanlarının yanı sıra *Krizantemler* (1937) ve *Uzun Vadi* (1938) adlı öyküleri yayımlandı. Bu dönemde biyolog Ed Ricketts'le kurduğu dostluk, Steinbeck'e kitap yazmak için maddi ve manevi desteği sağladı. 1941'de biyolog arkadaşına yardım etmek için Meksika'ya gitti ve bu seyahat, kitapları için önemli bir kaynak oldu. 1930'lu yılların ikinci yarısında yakaladığı başarıyı, 1942'de yayımlanan *Ay Batarken*'le sürdürdü. Aynı yıl, Carol'la olan evliliği sona erdi ve Gwyndolyn Conger'la evlendi. İkinci Dünya Savaşı yıllarında savaş muhabirliği yaptı. Savaş sonrasında arka arkaya *Sardalye Sokağı* (1945), *Asiler Otobüsü* (1947), *İnci* (1947) adlı kitaplarını çıkardı. 1944 ve 1946'da iki oğlu oldu: Thomas Myles ve John. 1948'de Gwyndolyn'le boşandılar ve 1950'de Elaine Scott'la evlendi. *Alev Alev* (1950), *Çılgın Dünyadan Uzak* (1951), *Cennetin Doğusu* (1952), *Tatlı Perşembe* (1954), *Ben Bir Devrimciyim* (1954), *Pippin IV'ün Kısa Süren Saltanatı* (1957), *Bir Savaş Vardı* (1958), *Kaygılarımızın Kışı* (1961) yayımlandı. 1962'de Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazandı. Komite, yazarın "duygudaşlık yoluyla yarattığı mizah ve keskin bir toplumsal anlayışla bir araya getirdiği gerçekçi ve yaratıcı üslubu" nedeniyle bu ödülü verdiğini açıkladı. Ardından *Köpeğim Charley ile Amerika Yollarında* (1962) ve *Amerika ve Amerikalılar* (1966) yayımlandı. 1966'da, dedesinin de yaşadığı ve hayatını kaybettiği topraklara, İsrail'e seyahat etti. 1968'deki grip pandemisinde, New York'ta, 20 Aralık'ta kalp yetmezliğinden hayatını kaybetti.

Kitaptaki dipnotlar çevirmene aittir.

Bu kitap, gittikçe artan
bir dostluk ve sevgiden doğan hürmetle
HAROLD GINZBURG'a
adanmıştır...

Birinci Bölüm

Yeniyetmelikte, sürekli başka yerlerde olmayı istediğim zamanlarda, yaşını başını almış insanlar, içimdeki bu kıpırtıyı yılların tedavi edeceğini söylerlerdi. Yıllar geçip de olgunlaştığımda bu sefer reçeteyi orta yaşa kestiler. Orta yaşa geldiğimde ise yaşlanınca bu ateşin düşeceği söylendi ama artık elli sekizi bulduğuma göre bu işi olsa olsa bunaklık halledecek galiba. Hiçbir şey işe yaramadı. Boğuk sesiyle bir gemi düdüğünün arka arkaya dört kere öttüğünü duyduğum anda ensemdeki tüyler diken diken oluyor ve ayaklarım yeri dövmeye başlıyor. Bir jet uçağının, ısınan bir motorun sesi, hatta sokaktan geçen atların nal sesleri o eski titremeyi, ağızdaki o kuruluğu, o dalıp dalıp gitmeleri, avuçlardaki yanmayı ve midenin göğüs kafesi altında çalkalanıp durmasını geri getiriveriyor. Başka bir deyişle iflah olmuyorum; yani yedisinde serseri olan yetmişinde de serseri olur. Korkarım bu derdin çaresi yok. Bunu da herkesin kulağına küpe olsun diye değil, kendim iyice bir anlayayım diye yazıyorum.

Bildiğini okuyan bir adamın içi kıpır kıpır olmaya ve buradan başka yerlere uzanan yol geniş, düz ve davetkâr gö-

rünmeye başladığında, kurbanın gitmek için kendisine sağlam ve yeterli bir sebep bulması gerekir. Tecrübeli bir serseri için bu hiç de zor değildir. Hemen elinin altında içinde sebeplerden sebep seçebileceği bir bahçe vardır. Sonra zaman ve mekân içinde bir yolculuk planlaması, bir istikamet ve hedef seçmesi gerekir. Son olarak da yolculuk için gerekli donanımı temin etmelidir. Nasıl gitmeli, yanına ne almalı, ne kadar kalmalı? Sürecin bu kısmı ezelden beri aynıdır. Günahları yumurtadan henüz başını uzatmış ergenler gibi, serseriliğe yeni adım atanlar da bu işi kendileri icat ettiklerini sanmasın diye yazdım bunları.

Bir yolculuk tasarlandığında, teçhizat hazırlandığında ve süreç başladığında yeni bir etken devreye girer ve hâkimiyetini ilan eder. Bir yolculuk, safari, keşif gezisi diğer bütün seyahatlerden farklı bir şeydir. Bir şahsiyeti, ruh hali, karakteri ve kendine haslığı vardır. Her yolculuk başlı başına bir şahıstır; hiçbir yolculuk birbirinin aynı olmaz. Bütün planlar, ihtiyatlar, zapturapt ve zorlamalar beyhudedir. Senelerce mücadele verdikten sonra anlarız ki biz seyahate gitmeyiz, seyahat bize gelir. Seyahat rehberleri, programlar, rezervasyonlar, yolculuğun şahsında kaçınılmaz olarak kendilerini imha etmeye mahkûmdur. Hakiki serseri ancak bunun farkına vardıktan sonra rahatlayıp kendini akıntıya bırakır. Ancak bu şekilde hüsranlar sona erer. Bu açıdan yolculuk evliliğe benzer. En büyük hata onu kontrol ettiğini düşünmektir. Bunu söylediğim için kendimi daha iyi hissediyorum ama ne dediğimi ancak yaşayan bilir.

Planım açık, net ve mantıklıydı, sanırım. Senelerce dünyanın türlü yerlerinde seyahate çıkmıştım. Amerika'da New York'ta yaşıyorum, bazen de Chicago ya da San Francisco'ya uzanıyorum. Ama Paris ne kadar Fransa ise ya da Londra ne kadar İngiltere, New York da o kadar Amerika'dır. Böylece anladım ki kendi ülkemi bilmiyorum. Amerika hakkında yazan bir Amerikalı yazar olarak ben hafızamda kalan şeylerden yararlanarak yazıyordum ve hafızanın en kuvvetlisi bile kusurlu, çarpık bir haznedir. Epeydir Amerika'nın lisanını duymamış; otlarının, ağaçlarının, lağımlarının kokusunu almamış; tepelerini, sularını, rengini, ışık değişimlerini görmemiştim. Değişiklikleri sadece kitaplardan ya da gazetelerden okumuştum. Daha da önemlisi yirmi beş senedir ülkeyi hissetmemiştim. Kısacası bilmediğim bir konuda yazıp duruyordum ve bana öyle geliyor ki yazar denen birinde bu bayağı suça girer. Araya giren yirmi beş yıl, anılarımı bozulmaya uğratmıştı.

O zamanlar eski bir ekmek arabasıyla yola çıkmış, bu iki kapılı külüstürün arka tarafına bir yatak atmıştım. İnsanla-

rın durduğu ya da toplandığı yerlerde durur, dinler, bakar, hissederdim ve bu süreç zarfında, kendi yetersizliklerimin elverdiği ölçüde, ülkenin mükemmel bir resmini oluşturmuştum zihnimde.

İşte bu yüzden bu devasa ülkeye tekrar bir bakmaya ve onu tekrar keşfetmeye karar verdim. Yoksa büyük hakikatin temelini oluşturan, teşhis maksatlı küçük hakikatleri bilemeyecektim. Ancak önemli bir zorluk vardı. Aradan geçen yirmi beş yılda epey isim yapmıştım. Şöyle bir tecrübem vardı: İnsanlar sizin hakkınızda iyi olsun, kötü olsun herhangi bir şey biliyorlarsa size karşı tavırları değişir; utangaçlıktan ya da tanınmış biri karşısında devreye giren başka duygular yüzünden normalde olmadıkları gibi davranırlar. Bu sebeple yolculuğum sırasında adımı ve kimliğimi evde bırakmalıydım. Gezici bir çift göz ve kulak, bir nevi hareketli jöle tabağı olmalıydım. Otel defterlerine kendi imzamı atamaz, tanıdığım insanlarla görüşemez, kimseyle röportaj yapamaz, hatta uzun uzadıya sorular soramazdım. Dahası, iki ya da daha fazla kişi ortamın ekolojik yapısını bozar. Yani tek başına gitmeli ve kendi kendime yetmeli, evini sırtında taşıyan bir kaplumbağa olmalıydım.

Bütün bunları aklımda bulundurarak kamyon imalatçısı büyük bir firmanın merkezini aradım. Amacımı ve ihtiyaçlarımı belirttim. Zorlu koşullarda, her türlü yolda gidebilecek üç-çeyrek-tonluk bir pikap istedim; üzerine de küçük bir tekne kabini gibi ufak bir ev yapılacaktı. Römorku dağ yollarında kullanmak zordur, park etmek imkânsız ve genelde yasaktır ve pek çok kısıtlamaya tabidir. Zamanla dayanıklı, hızlı, rahat bir aracın ne gibi özellikler taşıması gerektiği netleşti ve üzerindeki kabin de –iki kişilik yatağı, bütan gazıyla çalışan dörtlü ocağı, sobası, buzdolabı ve ışıkları, kimyasal tuvaleti, dolabı, kileri, sinek telli pencereleri olan küçük bir ev– tam istediğim gibi oldu. Yazın Long Island'ın uç

kısmında Sag Harbor'daki küçük balıkçı kulübeme teslim ettiler aracı. Yola çıkmak için Emek Günü'nü,[1] yani bütün milletin normal hayatına dönmesini beklediğim halde kaplumbağa kabuğuma alışmak, gerekli teçhizatı temin etmek ve kullanmayı öğrenmek istiyordum. O güzelim güçlü ama kıvrak karavan ağustosta gelmişti. Kullanımı neredeyse binek arabalar kadar kolaydı. Planladığım yolculuk yüzünden dostlarım benimle epey dalga geçtiği için karavana Rocinante adını koydum, malum Don Kişot'un atının adı.

Projemi kimseden saklamadığım için dostlarım ve akıl hocalarım arasında fikrin bini bir paraydı. (İnsan seyahate çıkmaya kalktı mı sürü sürü akıl vereni oluyor.) Yayıncım fotoğrafımı elinden geldiğince çok yaydığı için tanınmadan yolculuk etmemin imkânsız olacağını söylediler. Hemen söyleyeyim, otuz dört eyalette, on beş bin küsur kilometre yol yaptığım halde beni tanıyan tek bir kişiye rastlamadım. İnsanların bazı şeyleri ancak kendi bağlamı içinde tanıyabildiklerini düşünüyorum. Bana uygun bir zeminde görse tanıyabilecek kişiler bile, beni Rocinante'nin içinde görünce tanıyamadılar.

On altıncı yüzyıl İspanyol yazısıyla karavanın yanına yazdırdığım Rocinante isminin bazı yerlerde merak konusu olacağını söylediler. Bu ismi kaç kişinin hatırladığını bilemeyeceğim, ama hiç soran çıkmadı.

Sonra bir yabancının etrafta dolaşmasının merak, hatta şüphe uyandırabileceğini söylediler. Bu sebeple bir çifte, iki tüfek, birkaç olta aldım yanıma çünkü avlanmaya ya da balık tutmaya giden bir adamın maksadının gayet iyi anlaşıldığını, hatta alkışlandığını bilirim. Doğrusu benim avcılık günlerim çok geride kaldı. Artık tavaya atıp kızartamayacağım hiçbir şeyi ne öldürüyor ne de yakalıyorum; spor amaçlı avlanmak için çok yaşlıyım. Gerçi bu düzenlemenin de gereksiz olduğu sonradan ortaya çıktı.

1 Amerika'da eylül ayının ilk pazartesi günü kutlanan milli bayram.